

שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת נשא י"ב סיוון ה'תשע"ב | גליין 505

דברי הימים

פרשת נשא

שבת שלאחר שבועות קוראים בתורה בפרשת נשא, שהיא הארוכה מכל פרשיות השבוע ויש בה מאה שבעים וששה פסוקים. כמניין הפסוקים שבפרק הגדול מבין מזמורי התהלים מזמור קי"ט. אף המסכת הגדולה ביותר בתלמוד, מסכת בבא בתרא מונה מאה שבעים וששה דפים. על פרשת נשא ישנה אריכות רבה גם במדרש וגם בזוהר הקדוש, אמר על כך בעל החידושי הרי"ם זצ"ל, כיון שפרשה זו חלה תמיד סמוך לחג השבועות, חג מתן תורה, לפיכך זכו חכמנו להתפשטות מופלגת בתורה זו, אשר זכו בה בזמן קבלת התורה...

ט"ו בסיון

בט"ו סיון שנת ב' קצ"ה נולד יהודה בן יעקב ולא, כתב הספרונו "שמונה הודיה" שיש בזה השם אותיות השם הנכבד ועם זה לשון הודאה. טרם ירדת יעקב ובני ביתו למצרים שלח את יהודה בנו לפניו, להורות היאך יתיישב בה ולתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה. בט"ו בסיון ב' ש"ד נפטר יהודה והוא בן קי"ט שנים.

י"ז בסיון

בימי היוונים, היתה מגדל צור - קסריה, בידי בני אדום, ולא היו יכולים ישראל לכבוש אותה, משום שהיו בה גיבורים. וכשגברה יד החשמונאים, כבשו את העיר והושיבו יהודים בתוכה, ואותו יום עשוהו יום טוב, כמובא במגילת תענית.

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו וסוף פינמו שליט"א

תנה בני לבך לי

היה, לשנה הבאה זכו ופקדם ה' בפקודת ישועה ורחמים בבן זכר. וקשה, מדוע רבי שמעון בר יוחאי לא ברכם להפקד בזרע של קיימא, מיד כשבאו אליו עם בקשתם, אלא שלחם לערוך סעודה? הרי אם היו בני הזוג זוכים לקבל את ברכתו של רבי שמעון, היו מצפים ומייחלים שברכתו תתקיים, ולא היו מעלים בדעתם להתגרש. אלא, יסוד גדול יש בדבר, בכדי שברכה תחול על דבר מסוים, צריך שיהיה הלב כלי קיבול לקבל את הברכה. אם אין הלב שלם, אין לברכה מקום לחול עליו. וזו היתה המטרה שרבי שמעון שלחם לערוך שמחה ומשתה, משום שכשבני הזוג באו להפרד היה בלב כל אחד תרעומת וטענות על בן הזוג, שאולי בגללו בא להם הצער ולא נפקדו בבנים. באופן זה שאין הלב שלם, ואין שלום בין בני הזוג, וממילא אין הברכה מועילה. אך אחרי הסעודה, היו בני הזוג מוכנים לקבל את ברכת רבי שמעון בר יוחאי. כאשר עומדים בתפילה לבורא העולם ומעתירים לישועה, צריך האדם להכין את עצמו ולהכניע את ליבו שיהיה שלם, כדי שתהא לברכת השם על מה לחול. אף כאשר הולכים לצדיק להתברך מפיו, כדי שיהא לברכת הצדיק על מה לחול, צריך שיתבטל האדם התבטלות מוחלטת וליבו יהיה שלם, בגדר של "לב טהור בקרא לי אלקים" ורק אח"כ יזכה ל"ורוח נכון חדש בקרבי".

רחמנא ליבא בעי. לכן, ישתדל האדם בכל כוחו, שכל מעשיו יהיו בלב טהור, ואז יזכה שברכה תחול בכל מעשי ידיו.

"יברכך ה' וישמרך" (ו, כד), כיצד ניתן לשמר ברכה, שלא תאבד ותפוג מאתנו?! פעמים יש לאדם ברכה בידו, אך לאחר זמן הוא מאבדה, כיצד נמנע את הדבר?! דרשו חז"ל, גדול שלום, שאין כלי מקבל ברכה, אלא שלום, שנאמר (תהלים כט) ה' יברך את עמו בשלום. אף בברכת כהנים, אחר כל ברכות סיימן בשלום, וישם לך שלום. לומר, שאין הברכות מועילות כלום, אלא אם כן שלום עמם. ללמדנו, שכל ברכה צריכה "כלי" כדי שתשתמר ותתקיים. חז"ל מספרים על התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, שהגיעו אליו בני זוג וביקשו שיסדר להם גט, כיון שמזה עשר שנים שהם נשואים ולא זכו לפרי בטן. אמר להם רבי שמעון, כשם שנישאתם מתוך שמחה ומשתה, כך תסיימו את נישואיכם מתוך שמחה ומשתה. קיבלו את דברי רבי שמעון בר יוחאי, וערכו סעודה גדולה אליה הזמינו את כל משפחתם ומכריהם. כטוב ליבו של הבעל בסעודה, עמד והכריז כי אשתו תוכל לקחת לבית אביה את החפץ היקר ביותר שליבה חפץ. דאגה האשה בחכמתה שבעלה ישתה לשכרה, ואכן, לאחר הסעודה ניכרה השפעתו של היין והוא נרדם. צייתה האשה למשרתים לשאת את בעלה לבית אביה, וכך עשו. כשהתעורר, מצא עצמו בבית אביה, לא הבין כיצד הגיע לשם. הסבירה לו אשתו, כי עשתה כמצוותו, ולקחה אל בית אביה את החפץ היקר ביותר עבורה. שבו לפני רבי שמעון בר יוחאי, וכששמע התנא הקדוש את דבר המעשה. בירכם שלשנה הבאה יזכו לבן זכר. וכך

ר"ת	יציאית השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:57	20:22	19:04	ירושלים
20:54	20:24	19:21	ת"א אשדוד
20:55	20:26	19:13	חיפה
20:52	20:22	19:18	ב"ש

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד | לפרטים נוספים: 08-8679897

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע
ואת דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א
להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

איש ואשה
שיזכו

גדול השלום

דרשו חז"ל, גדול שלום, שהשם שנכתב בקדושה, אמר הקדוש ברוך הוא, ימחה על המים, בשביל להטיל שלום בין איש לאשתו. בספר "חמודי יצחק" כתוב שהיתר למחוק את השם הקדוש, למרות האיסור החמור שבמחייט שם ה', הוא משום שמאחר ואין שלום בין האיש לאשה, האות 'י' שבאיש, והאות 'ה' שבאשה, שצירופם הוא שם של ה' - נחלקו, וממילא אין בהם קדושה.

בבית היהודי שבו האיש והאשה זכו, ונוהגים הם בכבוד ובאהבה זה עם זה נמצאת קדושה, שהרי שכניה ביניהם. בכוחו של בית יהודי להשפיע שפע של קדושה וטהרה על כל הדרים בו והבאים לחסות בצילו. מסופר על רבה של טבריה, הצדיק רבי משה קלירעס זצוק"ל, שהיה גאון בתורה וירא שמים בתכלית. אל ביתו הקטן שהיה בעל חדר אחד, היה מזמין אורחים רבים, וכדי לתת לאורחים פרטיות, יצר מחיצה מקרשים שחילקה את החדר לשתיים, חלק אחד לבני הבית וחדר שני לאורחים. באחד הימים הגיע לבית של רבי משה איש צעיר, זה לא מכבר נשא את רעייתו לאשה, אך השלום היה רחוק מביתם, והוא נשא את רגליו מביתו שבירושלים והגיע עד לטבריה.

בבוקר, בבואם לצאת לתפילה התעכב רבי משה והדליק את הפרימוס לחמם עליו קומקום מים, חשב אותו צעיר כי הרב כנראה מכין עבור עצמו כוס שתיה חמה, אך להפתעתו לאחר שרתחו המים הכין רבי משה כוס תה מהבילה, והוביל אותה לחדר בו שהתה הרבנית. כאשר חזר הדבר על עצמו, ניגש הצעיר לרבי משה והודה לו מקרב לב על האירוח החמים, אך מאחר והרבנית חולה, לא נעים לו להטריח את הרב והוא ימצא מקום אחר ללון. תמה רבי משה לשמע דבריו של הצעיר, ושאל אותו מדוע הוא חושב כן, הרי ב"ה הרבנית בקו הבריאות והאירוח לא מוהוה עליהם נטל כלל. אך הצעיר חשב שהרב ברוב טובו לא רוצה שיחוש אי נעימות התעקש ואמר, "הן ראיתי שכבר מספר פעמים מכין הרב כוס תה לרבנית, כנראה שאינה חשה בטוב". אמר לו רבי משה: "מה רבה פליאתי שזו מסקנתך, האם בעל המכבד את אשתו בכוס תה בבוקרו של יום, עושה זאת רק משום שהיא חולה?!, כנראה שאין לך מושג אמיתי בבית יהודי." הן האריז"ל כתב שחובה על כל יהודי לקבל על עצמו בכל בוקר את מצוות ואהבת לרעה כמון, היכן ניתן לקיים מצוה זו בשיא הידורה אם לא בבית שלי?!" נבון אותו צעיר מדבריו של הרב, והבין שהוא לא השתית את ביתו על יסודות אמיתיים וערכים יהודים, הוא ארז את מטלטליו ושם את פעמיו לעבר ביתו שבירושלים, במטרה לבנותו מחדש ביתר שאת. אכן כוחו של בית יהודי אמיתי להשפיע שפע של ברכה וקדושה על הבאים בתוכו...

עשר בשביל שתתעשר

אמרו חכמים, המעכב את מעשרותיו, לבסוף לא יהיה לו אלא אחד מעשר, שנאמר "וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה" (ה.י. כ.לומר, כשאינו מפריש כהוגן את מעשרותיו לא יהיה לו, אלא רק את "קִדְשׁוֹ" - המעשר בלבד. אמרו חז"ל, מאי דכתיב: "עֶשֶׂר תִּעְשֶׂר", עשר בשביל שתתעשר... שנאמר "הִבְיֵאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הַאֲוִצֵר וְיִהְיֶה טָרֵף בְּבֵיתִי, וּבִקְהֵלִי יֵאָמַר... וְהִרְיִקְתִּי לָכֶם בְּרָקָה עַד בְּלִי דִי".

רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל שואל בספרו "מאור עיניים" (תענית ט.), הרי מצאנו שרוב בני האדם מעשרים ואינם מתעשרים? אלא, בכל מצוות התורה, על האדם לקיים את המצוה שלא על מנת לקבל פרס, ולא הותר לקיים מצוה מסויימת על מנת להתעשר או על מנת לזכות בחיים ארוכים, פרט למצוות מעשרות שמותר לעשר בשביל בחינת העושר, שנאמר "וּבִקְהֵלִי יֵאָמַר... לָכֵן, כֹּל מִי שֶׁהוֹצִיא אֶת מַעֲשָׂרוֹתָיו דווקא על מנת להתעשר, הקב"ה ממלא משאלתו ומתעשר "עַד בְּלִי דִי" - עד שיבלו שפתותיו מלומר די. שיאמר האדם - די! שלא לנסות עוד את הקב"ה, כי אם להאמין בו. אך סתם מוציאי מעשרות לא נתעשרו, משום שלא עישרו בשביל בחינת העושר.

ברמראות

"נִשְׂאָ אֶת רֵאשׁ בְּנֵי גְרִשׁוֹן גַּם הֵם" (ד.כב)

גרשון היה הגדול מבני לוי שנאמר "בְּנֵי לְוֵי גְרִשׁוֹן קָהָת וּמְרָרִי" היה ראוי אם כן למנותו בתחילה, מדוע נמנה קהת לפני גרשון? רבי עזריה פיג'ו זצ"ל בספרו "בינה לעתים" כותב, כי אחת הסיבות לחולי הגאווה הוא הייחוס המשפחתי. אדם ממשפחה רמת מעלה, ירום ליבו מאדוניו ויאמר, מי ישוה לי! והרפואה לכך, שיתן האדם אל ליבו כי אם אינו הולך בדרכי אבותיו, ומעשים טובים, הרי לא בלבד שלא יועיל לו יחוסו, אלא הוא מזיק למשפחתו ומחשיך את זוהר מעלתם. בני לוי, גרשון קהת ומררי יוצאים מייחוס אחד, ולמרות זאת, כל אחד משלושתם נתמנה ונבחר כפי ערך מעשיו ושלמות עצמו. לפיכך קדמה מעלת קהת השני, למעלת גרשון הגדול ממנו. על זה אמר "נִשְׂאָ אֶת רֵאשׁ בְּנֵי גְרִשׁוֹן גַּם הֵם", אל יחשבו וירימו ראש בעבור כבוד משפחת בית אבותם בלבד, אלא רק כאשר יהיו "גַּם הֵם" נמשכים ומתייחסים לבית אבותם ע"י שילכו בדרכם ויעשו כמעשיהם, רק אז יהיה להם יחוסם לנשיאות ראש, מעלה וכבוד.

"אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לְכַהֵן לֹא יִהְיֶה" (ה.י.)

כל מה שאדם מקדיש ונותן בעבור תורה, צדקה ומעשים טובים, "לֹא יִהְיֶה" - שייך לו לעולם ועד. מספרת הגמרא, מעשה במונבו המלך, שבזבז את אוצרות המלכות בשנת בצורת להחיות נפשות רעבים. באו אליו אחיו בתרעומת ואמרו לו: "אבותיך גנזו, והוסיפו על של אבותיהם, ואתה מבזבזם?" אמר להם: "... אבותי גנזו לאחרים, ואני גנתי לעצמי שנאמר "וְלֹא-תִהְיֶה צְדָקָה". מסופר על שר האוצר של מלך ספרד, הרב הצדיק דון יצחק אברבנאל

זצ"ל, ששונאיו העלילו עליו שמעל בכספי האוצר. המלך החליט לנהוג בזהירות ובקש מדון יצחק לערוך רשימה מדוקדקת של הנכסים שברשותו, ומאחר ויודע המלך את משכורתו של השר ואת התשורות שקיבל מידו, יוכל לבדוק האם מעל השר בכספו. בחלוף מספר ימים הגיע שר האוצר והגיש למלך רשימה מפורטת של נכסיו. רגז המלך ואמר, אמת דיברו עליך כי מועל אתה בכספי, הן אני עצמי נתתי לך תשורות ומתנות בסכומים גבוהים ממה שציינת. ענה לו דון יצחק בשלוה, אכן, ערכתי רשימה נוספת של כל הנכסים שברשותי, אך הם - אינם שלי. שהרי, כבוד הודך יכול להפקיעם מידי בכל עת. הסכום שנקבתי ברשימה הראשונה, הוא סכום הכספים שנתתי לצדקה, והם - שייכים לי, שהרי איש לא יוכל להפקיע ממני את זכות מצוות הצדקה שנתתי!

"כֹּה תִּבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ו.כג)

אמרו חז"ל, כה תברכו - פנים כנגד פנים. מכאן שמי שעומד מאחורי הכהנים - אינו מתברך, אך "העם שבשדות" כן מתברכים, אפילו שאינם עומדים פנים כנגד פנים עם הכהנים, לפי שאין באפשרותם להיות בבית הכנסת ונחשבים כאנוסים. ה"בן איש חי" כותב, בנוהג שבעולם, כאשר אדם צריך לעשות איזה דבר ונאנס ולא עשאו, אף שאינו מקבל ע"כ עונש - שהרי אנוס הוא, מכל מקום גם שכר לא יקבל, כיון שבמצויאות לא עשה דבר. אך ב"דיני שמים" כל העובד את הבורא באהבה נוהגים עימו במידת "החסד", ולכן החושב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, ומקבל עליה שכר כאילו קיים את המצוה בפועל. אך העובד את בוראו מיראה מתנהגים עימו במידת "הגבורה" ואינו מקבל שכר על מה שנאנס ולא עשה. ולכן "העם שבשדות" מתברכים, רק בתנאי שעבדו את ה' מאהבה.

שלל צבעים

שח משגיח כשרות, שבאחת ההשגחות במפעל בחו"ל, על ייצור קוקטיל פירות. כתנאי לאישור הכשרות, המשגיח ביקש לראות את כלל המרכיבים מהם בקשו להכין את הקוקטיל. עם כל הפירות לא הייתה בעיה מיוחדת, אך כשפתח את ארזית הדובדבנים, חש בריח מוזר. למרות חותמת הכשרות שהייתה על הארזיה, המשגיח חשד שיש משהו אינו כשורה עם הדובדבנים.

לאחר בדיקה מעמיקה התברר, שבכדי לשמר דובדבנים, משתמשים דווקא בפירות בוסר, אחרת, לאחר השימור יהפכו הדובדבנים להיות רכים מידי. פירות הבוסר הינם לבנים, ופסיכולוגית נקבע, שכדי לגרום לאנשים לרצות את הקוקטיל, יש לשלב בו לכל הפחות חמש אחוז פירות בצבע אדום. כאן נכונה למשגיח הפתעה, הכשרות שנשאו הדובדבנים היו דווקא על הדובדבנים הלבנים בלבד! ובכדי ל"האדים" את הדובדבנים, הוסיפו להם במפעל **צבע מאכל אדום המיוצר מחרקים**, שכמובן גורם לבעיה כשרותית לא פשוטה.

צבע מאכל נועד לשוות למזון מראה מושך או טרי, או ססגוניות יתר ויופי למיני מזונות שצבעם אינו מושך דיו, כמו צבעי הגלידות והממתקים למיניהם. ישנם צבעי מאכל מלאכותיים שמקורם סינטטי ומופקים מנפט, פחם וכדו' צבעים אלו זולים ועמידים יותר בחום, ולכן הם מועדפים על ידי היצרנים. אך ישנם גם צבעי מאכל טבעיים שמקורם מן החי והצומח, כאלו המופקים מחרקים, או עשויים מזוגי ענבים.

האם אכן מותר להשתמש בצבע מאכל ללא כשרות מיוחדת, למרות שידוע לנו שמקורו מחרקים? ישנם ג' תנאים להיתר, א. אם חלפו **י"ב חודש** מיום ייצור אבקת הצבע מאכל - הרי שהאבקה חשובה כעפר בעלמא, לפי שאין בה שום לחלוחית איסור (עי' חולין נ"ח א, וברא"ש ש"ס). אך היום שהתקצרו ונשתנו תהליכי הייצור, לא ניתן לסמוך על היתר זה. ב. **יבוש מוחלט** של החרקים בחום גבוה, עד שנתייבש מהם כל לחלוחית, מבטל מהם שם של איסור (עי' בשו"ע יו"ד ס"ו פ"ד, י"ז). ג. אם אבקת הצבע מאכל **בטלה בשישים** ביחס לכל המוצר עצמו, גם על היתר זה קשה לסמוך כיון שנחלקו הפוסקים בדבר העשוי למראה, אם יש לו ביטול בשישים (עי' בדרכי תשובה ס"י ק"ב).

כאשר ישנם שני תנאים להיתר, ניתן להקל, אך כיום שישנם חומרי גלם כשרים, הוראת הפוסקים היא שלכתחילה אין להשתמש בצבע מאכל המופק מחרקים. ורק בדיעבד המאכל מותר.

פניני דברי יאשיהו

לא תלך רכיל בעמך

"וישלחו מן המִּתְחַנֶּה כָּל צְרוּעַ וְכָל זָב" עוון הצרעת בא על לשון הרע. ומצורע מקומו מחוץ למחנה, וטמא יקרא לו. מעת שחרב בית המקדש, דבקה הצרעת בנפש החוטא ונענש ח"ו בעניות, שהרי מצורע חשוב כמת וכן העני חשוב כמת.

מסופר על אדם שדיבר לשון הרע על צדיק גדול במשך שנים רבות. הגיע עת וצרות רבות החלו לפקוד אותו. הוא בא לבית הצדיק וביקש את סליחתו בבכי תמרורים. הורה לו הרב לכתוב את כל דברי הלשון הרע שאמר עליו על גבי מחברת, ולאחר מכן ציווהו הרב לחתוך את דפי המחברת דק דק, ולהשליך את כל שבבי הנירות מהחלון. כעת, אמר לו הרב: "לך אסוף את כל חלקי הנניר ותחבר אותם שוב למחברת" ויכופר לך. למראה תמיהתו של האיש, הסביר לו הרב: "כל דברי הלשון הרע שדיברת, עשו את פעולתם והופצו. כיצד ניתן כעת, לתקן את העולה שנעשתה ולאסוף את כל הדברים חזרה".

אמרו חז"ל: "כל המדבר לשון הרע ככופר בעיקרו", אם כן מה יעשה אדם שחטא ופשע בלשון הרע וגרם חורבן והרס איך יתקן את הפגם שפגם, והלא הנוק עומד וקיים? אמנם, בלתי אפשרי לאסוף את המילים שנאמרו, אך כאשר אדם שחטא בלשון הרע, עושה תשובה מעומק הלב בחרטה גמורה, הקב"ה מכניס בלב השומעים שיפקקו באמת הדברים, ויחדלו מלהאמין בהם.

רבי חיים מוולוז'ין זיע"א - בעל "נפש החיים" - י"ד בסיון תקפ"א

במגפיים גבוהים מפנה את השלג לרווחת תלמידיו. לא רק בצרכי הישיבה עסק רבי חיים, כי אם גם בצרכי הקהילה והכלל כולו ועל כך היה אומר תדיר, **שהאדם לא נברא לעצמו אלא להועיל לאחרים בכל אשר בכוחו לעשות.**

ספרו המפורסם "נפש החיים" העוסק בחשיבות וערך לימוד התורה, בתוכחת מוסר, ובדברים העומדים ברומו של עולם המיוסדים גם ע"פ הזוהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל. בכל דרכיו הן בתורה והן בדרכי ה' היה ממוטט כבוד עצמו להרבות כבוד שמים. פעם מצאווהו תלמידיו כשהוא מתגלגל ברצפת בית המדרש במקום שישבו תלמידי חכמים, לתמיהתם של תלמידיו ענה, במשנה נאמר "והוי מתאבק בעפר רגליהם", ואין משנה יוצאת מדי פשוטה.

סגולה נפלאה ידועה נמצאה בדברי רבי חיים (נפש החיים שער ג' פ"ב) **להסיר ולבטל דינין ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו, ולא יעשו עליו שום רושם כלל. כשהאדם קובע בלבו לאמר הלא ה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו יתברך.**

בי"ד בסיון תקפ"א, נלקח רבי חיים לבית עולמו כשהוא מותיר אחריו יסוד מפואר לכל עולם הישיבות. זכותו תגן עליו.

רבי חיים איצקוביץ' מוולוז'ין נולד בז' בסיון תק"ט, לאביו רבי יצחק שהיה פרנס הקהילה בוולוז'ין. כבר מילדותו התבלט בכשרונו ובשכלו החריף, והיה שוקד על תלמודו בהתמדה עצומה, כשהוא לומד תורה כפי הגאון בעל ה"שאגת אריה". בהיותו כבן כ' שנים המשיך את לימודיו בווילנא והיה תלמידו המובהק של הגאון רבי אליהו זצוק"ל מווילנא, אשר האציל מרוחו הקדושה עליו. וברבות הימים אף היה לממשיך דרכו. בברכתו ובהסכמתו של רבו שימש רבי חיים כרבה של וולוז'ין. לאחר חמש עשרה שנות רבנות, עבר לכהן ברבנות העיר וילקומיר, וכדי לא להתפרנס מהרבנות פתח חנות לצמר בעיר. אך בעקבות התנגדות הקהילה, חזר לעיר וולוז'ין שם המשיך את תפקיד הרבנות כל ימיו.

בהיותו בן נ' שנים ייסד בוולוז'ין את הישיבה הגדולה ישיבת "עץ החיים" הידועה בשם "ישיבת וולוז'ין" שהייתה אבן פינה לישיבות הליטאיות שקמו אחריה. בעוז רוחו ובנפשו הטהורה, עמד בכל כוחו להאדיר את קרנם של לומדי התורה והישיבות, ולהדגיש את חשיבות וערך לימוד התורה שעליו עומד העולם. כאב רחום דאג רבי חיים לכל צרכיהם הגשמיים של תלמידיו ולרווחתם. מסופר שבימי החורף כשהשלג היה נערם בכל העיירה, השביל המוביל אל בית המדרש היה סלול, באחד הימים בשעות הבוקר המוקדמות, ראו את רבי חיים

מאמר החכם

דע מה למעלה ממך ... כי כל מה שנעשה למעלה בעולמות העליונים גבוהי

גבוהים, הכול ממך הוא על פי מעשיך לאן נוטים, על פיהם יצאו ויבואו. (נפש החיים א, ד')

גר הצדק - הגרף פוטוצקי

גר הצדק אברהם לא חש במתח שסביבו, הוא השתכן בבית המדרש בילנה שם שקד על לימודיו. אך ראשי הקהל שהיו ערים לחיפוש הנרחבים אחריו, יעצו לו לעבור ולהתיישב בעיירה איליה הקטנה, שם, סברו, לא יעלה על דעתם של המחפשים להגיע. בעיירה איליה גר חייט יהודי, שמתוקף תפקידו היה תופר פרוות עבור הפריצים. בנו של החייט התגרה בגר הצדק, והיה מתעלל בו, לעתים קרובות היה מפריע אותו מלימודו, זורק אבנים מבעד לחלון ומתגרה ברבי אברהם הפרוש. באחד הימים, כאשר השתובב בן החייט יתר על המידה, לקחו גר הצדק באוזנו והוציאו מבית המדרש, תוך שהוא אומר לו: "ילד יהודי המתנהג ברשעות כזו, עלול עוד להשתמד". נבהל הילד מעוצמת הדברים, ורץ אל אביו להתלונן על הפרוש, על שאמר לו מילים קשות. החייט בהיותו יוצא ונכנס בבתי הפריצים, שמע על הגרף פוטוצקי, המחפש אחר בנו, ובליבו עלה חשד כי ה"פרוש" המוזר הלומד בדבקות יומם וליל, עסוף בטלית ועטור בתפילין, אינו אלא הבן האבוד. כעת, נמלא הוא בחמת זעם, ועל אף התנצלותו הכנה של גר הצדק, הלך ומסרו למלכות.

רבי אברהם נלכד ע"י שליחי הכנסיה, בעת שניסה לברוח. גזר דין מות ציפה לגר הצדק באם לא יתחרט על מעשיו, לחץ רב הופעל עליו כדי שיחזור לחיק הנצרות. אף הוריו שביקרוהו בכלא, ניסו להניאו מהחלטתו. אמו לחשה על אוזנו כי אביו מוכן לבנות עבורו ארמון מבודד בו יחיה כיהודי, אך בתנאי שיאות להתחרט על מעשיו כלפי חוץ. אך רבי אברהם דחה את הצעתה בלב שלם. בליט ברירה מיחרה אימו אל האפיפיור לבקש על חיי בנה.

כשנודע לגאון מוילנא על לכידתו של גר הצדק ועל עמידתו האיתנה באמונתו, הגיע לבקרו ולחזקו ומצאו כשהוא מו בני בריתך, בני אברהם אוהבך, שנשבעת לו בהר המוריה...". בשעה שאחזה האש בגופו, הוא פנה אל האש בקריאה: "שרפי את גופי אשר אכל טרפה, שרפי את ידי אשר חטאו..." כשאפפוהו הלהבות מסביב, נשמע קולו מהדהד בקריאת "שמע ישראל" טהורה, עד שהוציא את נשמתו מתוך ייסורים קשים.

בזמן שעלה גר הצדק על המוקד, עשה את דרכו מכתב תחום על ידי האפיפיור מרומא הנותן חנינה לולנטין פוטוצקי. האפיפיור אכן נענה להפצרותיה של אמו, אולם כבר היה זה מאוחר מדי. החנינה מרומא הגיעה לאחר עקדתו... במסירות נפש טרחו יהודים, ובתשלום שוחד והשתדלות הביאו בחשאי את שרידי גופו ואפרו לקבורה, לימים הוקם על קברו אוהל ציון בבית העלמין היהודי של וילנא, הי"ד וזיע"א.

עשיר מופלג היה הגרף פוטוצקי ממשפחת אצולה ידועה. תשע מאות תשעים ותשע אחוזות היו ברשותו, והוא נמנע ביודעין מלרכוש אחוזה נוספת, למען יצטרכו ההוגים את שמו והמתארים את רוב עושרו, להאריך בלשונם ולמנות את מספר אחוזותיו הברוכות, ולא יאמרו בקצרה כי בעלותו אלף אחוזות.

את בנו הצעיר ולנטין, שהיה מוכשר ומלומד, הועיד הגרף פוטוצקי לכהונת כמורה, הוא שלחו להתקדם בלימודיו בפאריז הבירה, ולא החסיר ממנו דבר. באחד הימים נקלע ולנטין עם חברו הטוב לבית מרוח, הם שמו ליבם כי בעל בית המרוח, יהודי מבוגר, ניצל את כל עיתותיו כדי לשקוד על תלמודו. סקרן מטבעו היה ולנטין וברגע שהניח בעל בית המרוח את הספר מידו, בעת שהיה עסוק עם אורחיו, לקח ולנטין את הספר ועיין בו. הכתב היה זר לו לחלוטין, אך הוא לא אמר נואש וביקש מהיהודי כי יאות להסביר לו את הכתוב בספר. היהודי הסכים ברוחב לב, וולנטין הקשיב מוקסם לדבריו. הוא החל לבקר בסתר את בעל בית המרוח לעתים תכופות, ולמד מהיהודי רבות על היהדות. באחת מנסיעותיו ביקר ולנטין ברומא, מקום מושבו של האפיפיור, במטרה ללמוד על הנצרות, אך ככל שחלף הזמן חש כי האמת אינה נמצאת במקום זה. הוא שב לפאריז והמשיך בלימוד עם רבו הזקן, הלימוד חלחל עמוק בנפשו עד שגמלה בליבו החלטה להתגייר, ולקבל על עצמו עול מלכות שמיים כדת וכדין. היהודי הזקן שהבין את הלך רוחו של ולנטין הצעיר, יעץ לו לנסוע לאמסטרדם, שם יד הכמרים לא היתה בשיא כוחה. הוא צייד אותו במכתב המלצה לרבה של אמסטרדם.

דלת חדרו של רבה של אמסטרדם היתה סגורה מזה זמן רב, צעיר נוצרי ביקש לדבר עימו ביחידות, ועדיין לא נראה היה כי בכונתו לצאת. היה זה ולנטין פוטוצקי, שבא מצויד בהמלצתו של הזקן היהודי מפאריז. דבריו הכנים של ולנטין הצעיר, שמוכן היה לותר על ירושת תואר האצולה מאביו, ועל הרכוש הרב שהיה יכול להיות מנת חלקו, ריגשו עד למאוד את המרא דאתרא. ולא ארכו השבועות, עד שנימוול וקיבל על עצמו עול מלכות שמיים. ונקרא שמו בישראל אברהם בן אברהם. בבית משפחת פוטוצקי סערו הרוחות, כבר תקופה ארוכה הם לא שומעים מבנם ולנטין, ולא מקבלים ממנו דרישת שלום. גונב לאזנם כי בנם עוז זה מכבר את פאריז ויחד עימה נטש אף את לימודיו בכנסיה. בסיועה של הכנסיה החלו בחיפושים נמרצים בכל רחבי אירופה, כדי למצוא את הבן האבוד ולהשיבו אל חיק הנצרות.

אֲדַת שֵׁנֵר

קיימות כמאה אלף שערות בשיער ראשו של כל אדם, כך שבכל יום גדלות כל השערות יחד בשלושים מטר ליום! קצב צמיחת השיער מושפע מזוג האויר, כאשר מזוג האויר קר צמיחת השיער מואטת משמעותית, אכן, מתברר כי בקיץ השיער צומח מהר יותר. גורם נוסף המשפיע על קצב הצמיחה, הוא גיל האדם, ככל שהאדם צעיר יותר, קצב צמיחת השיער גבוה בהרבה. האורך המקסימלי של השיער הוא עד כתשעים סנטימטר, כמובן שיש חריגים היוצאים מן הכלל, ושיער ראשם התארך לאורך של כמה מטרים!!

השערה צומחת במשך שנתיים עד שבע שנים, לאחר שלב הצמיחה היא משתחררת משרשה באיטיות למשך כמה חודשים עד שהיא נושרת לחלוטין, כאשר במקביל נוצרת שערה חדשה. בכל יום נושרות בממוצע בין שמונים למאה שערות. כאשר שיער נושר ואינו מוחלף בשיער חדש, נוצרת קרחת.

צבע השיער במקורו - לבן, תאי הפיגמנט המצויים בקליפת השערה מקנים לשיער צבע, מספר תאי הפיגמנט גדולם ואופן פיזורם משפיע על צבע השיער. בגיל מבוגר מאבדים תאי הפיגמנט את צבעם והשיער מלבין. אף כתוצאה מחוויה קשה של פחד, או במקרים מיוחדים יכול השיער לאבד את צבעו. מסופר על התנא רבי אלעזר בן עזריה, שבילילה אחד, בערב נשיאותו, נשזרו בשערותיו 18 שורות של שיער לבן, ונראה בין רגע "כבן שבעים שנה".

הנזירות היא נדר מכלל נדרי איסור, שנאמר "כי יִפְלֵא לְנָדַר נְזִיר לְהַזִּיר לַה'" (ו. ב.). ומצות עשה שיגדל הנזיר שיער ראשו, שנאמר "גְּדַל פְּרַע שְׂעַר רֵאשׁוֹ" (ו. ה.). צמיחת השיער היא פלאית ומהווה ביטוי לחיות ולצמיחה של החומר שבגוף. גילוח שיער הגוף בסוף ימי הנזירות מהווה ביטוי לסופה של תקופה והתחלתה של צמיחה מחודשת של שיער הגוף, המעידה על תמורה ושינוי באדם.

השערות עשויות חלבון הנקרא קרטין, מחומר זה עשויות אף הציפורניים. השערה צומחת מתוך העור, כל שערה מעוגנת בגומה קטנה בעור הנקראת זקיק, בזקיק השערה קיימת בלוטת חלב האחראית לספק שמנוניות לציפוי ולהגנת השיער והעור. בבסיס זקיק השערה, נוצרים תאים חדשים, הדוחפים כלפי חוץ את התאים הקודמים. כאשר התאים נדחפים החוצה, הם מאבדים מחיזות ומתים. למעשה השיער הנראה כלפי חוץ, עשוי מתאים מתים ללא כלי דם או עצבים. מפליא לגלות כי שערה בודדת שקוטרה 0.1 מ"מ, חזקה יותר מחוט נחושת באותו העובי. השערה מחוברת לשריר קטן הגורם לה לסמור כתוצאה מקור או פחד וצמרמורת, האויר הנלכד בין השערות הסומרות, עוזר לגוף לשמור על הטמפרטורה שלו. השערה צומחת במהירות של 0.3 מ"מ ליום, שהם כמ"מ לשבוע. בממוצע